

Рязанов Михайло Юрійович
Національний університет «Одеська юридична академія»
доцент кафедри загальної теорії права та держави,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВОВА СПАДЩИНА: ПИТАННЯ ІНТЕРПЕРТАЦІЇ

В епоху різного роду трансформацій, активної глобалізації та інших чинників які можуть розхитувати стабільність національного права, актуальною проблемою постає збереження цілісності національного права, його використанням та забезпечення наступності у подальшому розвитку. Рішення відповідної проблеми полягає у відтворенні національного правового минулого, що можливо визначити як – правова спадщина.

Правова спадщина, як система зв'язків в межах правового минулого в межах кожної правової культури, які закладені в основу існування, розвитку і функціонування права є тим субстратом результатів різних історичних епох за допомогою яких існує, розвивається і функціонує право. Використання власної правової спадщини надає можливість праву зберігати стабільність правової сфери.[1]

Правова спадщина вельми широка і неоднорідна категорія, яка по-різному осмислюється та трактується різними науковцями.

Ю. М. Оборотов розглядає правову спадщину як сукупність зв'язків, відношень та результатів правового розвитку минулих історичних епох у межах окремо взятої правової культури, правової системи чи правової сім'ї, втілених у сукупності правових цінностей, за допомогою яких існує, функціонує і розвивається право.

З погляду Карташова В. М.: «правова спадщина – це вся сукупність юридичних явищ, відносин, станів, результатів діяльності та досвіду, що залишилися національній правовій системі конкретного суспільства».[2]

Осмислюючи правову спадщину як сукупність висновків, поглядів, зв'язків, відносин, які є результатом правового досвіду Л. Авраменко наголошує на тому, що ці результати попри все знаходиться в розпорядженні сучасного покоління як його досягнення. [3]

Софронова С. А. ототожнює правову спадщину з сукупність предметних юридичних явищ, що сформувалися в попередні історичні періоди та впливають на сучасний правовий розвиток.[4]

Наведені визначення та бачення даної категорії пов'язані окремими гранями з проявами правової культури. Відповідно, правова спадщина органічно входить в систему правової культури, будучи, з одного боку, набором характеристик і способів розгляду самої правової культури, з іншого боку – її своєрідною «пам'яттю». Вона приймається, використовується й відбивається на сьогоденних реаліях і знаходить свій вияв у менталітеті, свідомості, правових артефактах, або у вигляді «образу права».[5]

Правова спадщина дозволяє характеризувати внутрішній стан конкретної правової системи. Воно визначає самотність, оригінальність права окремої країни, окремої правової системи, правової сім'ї, а також служить гарантом передачі родових ознак правової системи й, тим самим, забезпечує її цілісність і стійкість.

Правова спадщина являє собою величезний масив інформації, виражений не тільки матеріальними цінностями, а й являє собою особливе світосприйняття, ставлення до Бога, особливий правовий менталітет, що представляють особливе значення для збереження правової матерії і подальшого її розвитку, тому для більш глибокого проникнення в суть категорії «правова спадщина» цікавим вбачається її розгляд крізь формування концептуальних полів правової спадщини, а саме: правову пам'ять, систему цінностей, тип ідентичності людини. На підставі цих концептуальних рівнів є можливим побудувати спектр дослідницьких стратегій при визначенні феномена правової спадщини.

Одна з найпоширеніших стратегій виокремлюється як практичний підхід. З його допомогою представляється можливим демонструвати внутрішню складову спадщини, але при цьому на другий план відходить характеристика його ролі як фактору правового розвитку, об'єкта права, отже, системи всіх зовнішніх взаємозв'язків. Даний підхід розглядає проблеми й перспективи використання правової спадщини як ресурсу для правового розвитку, формування нових

правових інститутів, коректування системи законодавства з урахуванням умов сучасної правової культури й особливостей національного правового менталітету.

Другою дослідницькою стратегією представляється соціокультурний підхід. Він базується на розгляді правового минулого як ресурсу розвитку суспільства, включаючи не тільки правовий, але і соціальний та гуманітарний аспекти. Швидкий ріст інформаційних технологій формує інформаційний підхід до права, який відштовхується від аналізу існуючих взаємозв'язків між правовою культурою, спадщиною та інформацією, розглядаючи ядро права як особливий інформаційно-культурний феномен. Разом, соціокультурна практика яка склалася на даний момент, дозволяє дослідникам намітити пріоритетні напрямки у вивченні правової спадщини, опираючись у більшій мірі на практику збереження правового світу минулого.

Той факт, що національна правова культура в кожний конкретний момент включає в себе правову спадщину одночасно створюючи її, все помітнішим стає, по-перше, визнання циклічності в еволюції права, і, по-друге, переорієнтацію з прогресу на підтримку традицій, за допомогою яких можна забезпечити гуманістичний зміст сучасного права.[6, 45]

Правова спадщина дозволяє характеризувати внутрішній стан конкретної правової системи. Воно визначає самобутність, оригінальність права окремої країни, окремої правової системи, правової сім'ї, а також служить гарантом передачі родових ознак державно-правової системи й, тим самим, забезпечує її цілісність і стійкість.

Література

1. Оборотов Ю.М. Традиції та новації в правовому розвитку: загальнотеоретичні аспекти. Автореф. На здобуття наук. Ступеня докт. Юр. Наук: 12.00.01. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/50594749.pdf>
2. Карташов В.Н. Преемственность в правовой системе общества: методологические основы исследования. *Юридическая техника*. Н.-Новгород. Вип. 5. 2006. URL: <http://crimescience.ru/wp-content/uploads/2017/05/%D0%AE%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F-%D0%A2%D0%B5%D1%85%D0%B%D0%B8%D0%BA%D0%B0-5-2011.pdf>

3. Авраменко Л.В. Місце поняття «наступність» у категоріальному апараті теорії права. *Проблеми законності*. Вип. 82. 2006. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/574/1/Pr_zak82.html#%D0%90%D0%B2%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE

4. Софронова С. А. Правовое наследие и аккультурация в условиях правового прогресса общества: Автореф. ... канд. Юрид. Наук: 12.00.01: Н. Новгород, 2000.— С. 9.

5. Рязанов М. Ю. Правова спадщина як складова правової культури / М. Ю. Рязанов // Концептуалізація та використання правової спадщини: матеріали Всеукр. Круглого столу (26 грудня 2018 р., м. Одеса) / Нац. Ун-т «Одес. Юрид. Акад.», каф. Загальнотеорет. Юриспруденції.— Електронні дані.— Режим доступу <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/11604>

6. Оборотов, Ю.Н. Традиции и обновление в правовой сфере: вопросы теории (от познания к постижению права): монография / Ю.Н. Оборотов; МОН Украины, ОНЮА.— Одесса: Юрид. Л-ра, 2002.— с. 109.

Ключові слова: спадщина, правова спадщина, стійкість правового розвитку, правове минуле, національна правова система.

Ключевые слова: наследие, правовое наследие, устойчивость правового развития, правовое прошлое, национальная правовая система.

Keywords: heritage, legal heritage, sustainability of legal development, legal past, national legal system.

Скुरіхін Сергій Миколайович

Національний університет «Одеська юридична академія»

доцент кафедри загальної теорії права та держави,

кандидат юридичних наук., доцент

ЮРИДИЧНА ЕТОЛОГІЯ:

РЕАЛЬНІСТЬ, ЯКУ НАМАГАЮТЬСЯ НЕ ПОМІЧАТИ

Дилема біологічне або соціальне обговорювалася вченими з найдавніших часів. Наприклад, гіпотезу про спадкування рис поведінки висловлювали ще Гіппократ і Гален. З появою еволюційної теорії Дарвіна дискусія щодо природи людини набуває в науковому світі новий ракурс. У другій половині ХХ ст. вчені усвідомили необхідність синтезу природничо-наукових і гуманітарних знань для розуміння суті людської поведінки [1]. Слід зазначити, що в суспільних науках,